

הרב עומר שפס

טהרת כלה לאחר דם בתולים

שאלה

כלה שנאסרה מדם בתולים, האם מותר לה לעשות שטיפה פנימית טובה ולהתחיל מיידית בתהליך הטהרה - הפסק טהרה, 'שבעה נקיים' וטבילה?

תשובה

א. דין פולטת שכבת זרע

על פי ההלכה, אישה שנטמאה טומאת נידה, אינה יכולה תמיד להתחיל מייד בסיום ראיית הדם לספור 'שבעה נקיים', שכן במקרה שבו היא תפלוט שכבת זרע מביאה שהייתה קודם לכן, אותה פליטה של שכבת זרע תסתור את מניין אותו יום מהנקיים. שכבת זרע מחזיקה מעמד 72 שעות, ולכן מצד הדין אין אפשרות להתחיל את שבעת הימים הנקיים לפני שעברו ארבעה ימים מהתשמיש האחרון שלפני ראיית הדם (למשל, אם אישה ראתה דם ביום ראשון בצהריים ושימשה בלילה שקודם לכן, 72 שעות אחר כך יוצא יום בליל רביעי, ולכן תוכל לעשות הפסק טהרה ביום רביעי לפני השקיעה אם פסקה מלראות דם, ולהתחיל למוחרת את הימים הנקיים).

וכך פסק ה'שלחן ערוך' (יו"ד סי' קצו סעי' יא):

הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה, אם הוא תוך ו' עונות לשמושה סותרת אותו יום. לפיכך המשמשת מטתה וראתה אחר כך ופסקה, אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלימות שמא תפלוט, לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשמושה, כגון אם שמשה במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה', דקיימא לן אין שכבת זרע מסריח עד שיעברו עליו שש עונות שלימות מעת לעת, ואם שמשה במוצאי שבת ופלטה ליל ד', קודם עת שימושה במוצאי שבת, עדיין היא עומדת בתוך עונה ששית לשמושה וסותרת, הילכך יום ה' יהיה יום ראשון לספירתה.

הרמ"א (שם) הוסיף שתי חומרות:

(1) את מניין הימים מתחילים מראיית הדם ולא מחיי האישות האחרונים. דהיינו, אף אם לא שימשו באותה יממה שבה האישה ראתה את הדם, אנו מתייחסים כאילו שימשו.

(2) יש להמתין יום נוסף (דהיינו להתחיל את הנקיים אחרי חמישה ימים ולא ארבעה), זאת מחשש למקרה שבו שימשו בני הזוג בבין השמשות והאישה ראתה דם מייד לאחר מכן.

למעשה, מנהג בני אשכנז וחלק מבני ספרד לנהוג כשיטת הרמ"א, ואילו מנהג חלק מבני ספרד לנהוג כשיטת השלחן ערוך.

ב. שטיפה להפלטת זרע, במקום המתנת ימים

שיטת השלחן ערוך¹ היא שאישה הרוצה להיטהר לאחר ימי נידתה, אינה צריכה להמתין, אלא יכולה לקנח או לשטוף בעומק 'אותו מקום' ובכך להפליט הזרע, ואז תוכל מיידית להפסיק בטהרה ולמנות 'שבעה נקיים'. אך הרמ"א² חולק וסובר שאין אנו בקיאים בשטיפה זו, ותמיד יש להמתין ימים (חמישה ימים, לשיטתו) ורק אז להפסיק בטהרה ולספור 'שבעה נקיים'.

בפועל, דעת השלחן ערוך אינה באה כ"כ לידי ביטוי באופן מעשי, משתי סיבות: (1) רוב הנשים רואות וסת במשך כמה ימים, וממילא בסיומה כבר עברו ד' ימים ויכולות כבר להפסיק בטהרה.

(2) מקובל יותר בין הפוסקים שגם בנות ספרד אינן סומכות לכתחילה על שטיפה זו אלא ממתונות ארבעה ימים קודם ההפסק.³ מכל מקום, הנוהגת לבצע שטיפה זאת לכתחילה, יש לה על מי שתסמוך, שכן יש מגדולי הפוסקים הספרדים הסוברים שניתן לסמוך על שטיפה זו לכתחילה.⁴

ג. כלה שנאסרה בביאת מצווה

כלה שנאסרה בביאת מצווה (עקב ראיית דם בתולים, או כשהייתה ביאה גמורה אף ללא דם), ורוצה להיטהר, צריכה להפסיק בטהרה, לספור 'שבעה נקיים' ולטבול, ככל אישה הנטהרת לאחר ימי נידתה.⁵ לאחר שנאסרה - עליה להמתין **ארבעה ימים**, וביום הרביעי יכולה לבצע בדיקת הפסק טהרה. מהיום החמישי סופרת שבעה ימים נקיים⁶ ולאחריהם טובלת (כגון, אם נבעלה ביום ראשון בלילה, יכולה לבצע בדיקת הפסק טהרה ביום חמישי, וטבילתה היא ביום חמישי בלילה, שבוע לאחר מכן).

1. שו"ע, יו"ד סי' קצו סעי' יג.

2. שם.

3. עי' ספר אבני שוהם, ח"ב עמ' תשסה-תשסו; וכן יש מהם שאין סומכין על כך כיוון שקיבלו להחמיר כדברי הרמ"א אף במקום שלא שימשו כלל, א"כ בוודאי לא תועיל שטיפה; עי' בן איש חי (שנה שנייה, פרשת צו ס"ק טז) ובשיעורי קנה בושם, הל' נידה סי' קצו ס"ק לו.

4. שו"ת צרור הכסף, יו"ד סי' יא; שו"ת פעולת צדיק א, סי' לד; הגר"ע יוסף (שו"ת יביע אומר א, יו"ד סי' טו; טהרת הבית ח"ב סי' יג סעי' טז); ועי' מעיין אומר ז, הל' נידה סי' קי.

5. שו"ע, יו"ד סי' קצג סעי' א.

6. שו"ע שם.

אף אישה שתנהג להמתין **חמישה** ימים קודם הפסק הטהרה ו'שבעה נקיים' בהיטהרות לאחר ימי נידתה, יכולה לדעת רוב הפוסקים, בהיותה כלה, להמתין לאחר דם בתולים **ארבעה** ימים בלבד⁷ (בתנאי שלא ראתה וסת לאחר מכן, ונאסרה רק מחמת דם הבתולים).

ד. שטיפה והפלטה לאחר דם בתולים

ה'שלחן ערוך'⁸ כתב שכדי להיטהר מדם בתולים על הכלה להמתין ולהפסיק בטהרה ביום הרביעי ולספור 'שבעה נקיים' מהיום החמישי (וכאמור לעיל, רוב הפוסקים מתירים זאת אף לבני אשכנז).

מסתבר שאף כאן יתיר ה'שלחן ערוך' לשטוף ולהפליט הזרע במקום המתנת הימים, שכן גזרת דם בתולים בוודאי לא תהא חמורה מדין נידה, שבה התיר ה'שלחן ערוך' לשטוף ולהפליט.⁹ הדבר עשוי להיות משמעותי, כיוון שפעמים רבות אם הכלה תמתין ארבעה ימים קודם הפסק הטהרה כבר יגיע הווסת ולא תספיק להיטהר.¹⁰

לבני אשכנז (וכן חלק מבני ספרד) הנוהגים כרמ"א ומחמירים שלא לסמוך על שטיפה והפלטה באישה נידה - בפשטות יחמירו גם כאן שלא לסמוך על שטיפה.¹¹ ואולם יש שכתבו שלעניין דם בתולים - אף הם רשאים לסמוך על שטיפה והפלטה,¹² ויש שסייגו שיכולים לסמוך על כך רק במקרה שבו נאסרו גם בביאה השנייה.¹³

מסקנות

למעשה, נראה שזוג ההולך באופן עקבי אחר פסיקות ה'שלחן ערוך' (כגון הנוהג לפי הגר"ע יוסף ההולך בעקבות אחר דעת ה'שלחן ערוך'), רשאי לכתחילה לסמוך על

7. ט"ז, לשו"ע יו"ד סי' קצו ס"ק ד' בשם המהר"ל מפראג; חוות דעת, לשו"ע שם ס"ק ב; סדרי טהרה, לשו"ע שם, ס"ק ה; שיעורי שבט הלוי, סי' קצו ס"ק יב; תורת הטהרה סי' יג; וע', דרכי טהרה, פרק יד סעי' כז (והטעם בכך הוא שבדם בתולים לא החמירו את חומרת תרומת-הדשן לחשוש לטעות עקב ביאה בבין השמשות, ואכמ"ל).

8. שו"ע, יו"ד סי' קצג סעי' א.

9. וכ"כ הגר"ע יוסף (יביע אומר א, יו"ד סי' טו; טהרת הבית ח"א, עמ' תקח); וכן בתורת הטהרה, לרב דוד יוסף עמ' קעג, סעי' סז.

10. גם כאשר האישה מבצעת שטיפה, אם היא מעוניינת בזמן ארוך יותר של טהרה, תשקול להמשיך ליטול גלולות הדוחות את בוא הווסת, במקרה הצורך. אם מדובר בגלולות מניעה, יש לשאול רב לגבי היתר נטילתן.

11. מאותו טעם - שאין אנו בקיאים בשטיפה, וכן שהרי גזרינן לא שימשה אטו שימשה.

12. הגר"ע יוסף בטהרת הבית, ח"א עמ' תקח, כתב שאף בני אשכנז רשאים להקל בכך; וכן בספר תורת הטהרה, לרב דוד יוסף (מהד' תשנ"ט עמ' קלג) כתב כן. אומנם, בתורת הטהרה, מהד' תשס"ט, עמ' קעג, חזר בו וכתב שהאשכנזים נוהגים להחמיר ולא לסמוך על כך, וצ"ע. בספר פוע"ה, ח"א, עמ' 90, הע' 46, הובא בשם שו"ת שיח נחום, סי' נט, ובשם הגר"ד ליאור, שאף אשכנזים יכולים לסמוך על כך.

13. כך כתב לי מו"ר הגר"ר יעקב אריאל שליט"א.

שטיפה והפלטה במקום המתנת ארבעה ימים, לאחר דם בתולים, על מנת שתספיק להיטהר לפני שיגיע הווסת.

מי שאינו נוהג כנ"ל - יש לשאול שאלת חכם אם רשאים לסמוך על שטיפה זו (מצבים שבהם הרב עשוי להתיר הינם כגון שהבעל בצבא, או כאשר יש קושי מיוחד בהמתנה, כשנאסרו פעם שנייה מדם בתולים, ושאר מקרי דחק).

